

AB Odensjö och Röstånga Gästgivaregård

Röstånga Gästgiveri har i flera århundranden varit Röstångas medelpunkt. Det har varit många skiftande ägare alltifrån den första kände källarmästaren Niels Ibsen som verkade 1664-1671. Georg Welins utmärkta genomgång av alla källarmästare och ägare i Röstångaboken visar på ett tjugotal. Men det har funnits en ägare som nämnts bara i förbifarten, men som fått stor betydelse för gästgiveriets framtid.

AB Odensjö bildas

Vid 1900-talets början var källarmästaren John Henriksson. År 1904 låter han uppföra det s k Annexet. Ett sagoslottsliknande turishotell uppe i områdets bortre ända. I dag fortfarande en välbevarad skönhet. Byggmästare var Nils Jönsson i Röstånga.

"Annexet" under uppbyggnad 1904. Känt senare som "Turisthotellet". I dag kallat "Villa Söderåsen".

Året efter den 1 november 1905 säljer Henriks-son både Gästgiveriet och Annexet till bolaget **AB Odensjö** för en köpeskilling av 21.675 (i dagens värde ca 1.219.000) Anledningen till försäljningen kan vi bara spekulera i. Hade bygget av Annexet blivit för dyrt? Nekandes han ytterligare lån i Sparbanken? Det var nu ett antal personer såg en möjlighet att rädda gästgiveriet eller om man så vill göra en bra affär. Vem var nu dessa personer? Se nederst på sidan.

Dessa prominenta herrar bildar ett aktiebolag vars ändamål är att inom Malmöhus och Kristianstads län idka hotellrörelse och turistverksamhet.

För att finansiera köpet tar man lån i Sparbanken på 15.000 (ca 845.000). Därutöver bjuder man in allmänheten att teckna aktier i det nybildade bolaget. Merparten som tecknar är från Röstånga med omnejd, men även från Klippan och Ängelholm. Störst teckning gör Klippans Bryggeri med 14.700 (300.000) samt Åby-Klippans Ångtegelbruk AB för samma belopp.

Sammanlagt tecknas aktier för otroliga 53000 (3.088.000) av 93 personer.

Waldemar Smedberg; Major som bor på släktens gård Björkhäll i Röstånga.

Jonas Hallenborg; Godsägare på Herrevadskloster.

August Persson; Landstingsman och ägare till Tostarp nr 2, Militärbostället i Riseberga församling.

Tage Åkeson; Direktör på Klippans bryggeri och kassör i Röstånga Sparbank

Olof Olsson; VD i det nya bolaget och kamrer i Röstånga Sparbank

Styrelsen vilar inte på några lagrar. Man har förberett verksamheten och nästa projekt blir att bygga ett turisthotell i Skäralid. Turistverksamheten har ökat markant sedan järnvägslinjen Klippan-Eslöv blivit klar och både skåningar och danskar upptäckt den spännande naturen i Skäralid. Man kontaktar därför en välbekant arkitekt, Ola Andersson i Helsingborg, som några år tidigare ritat Sparbankens fastighet. Han har även ritat flera av villorna och paviljongerna i Ramlösa hälsobrunn. Han ritade nu ett magnifikt "sagoslottsliknande" turisthotell. För att arbetet skall gå så fort som

Turisthotellet i Skäralid, nybyggt.

möjligt får de båda Röstångabyggmästarna Nils Jönsson och Bernhard Finberg gemensamt uppdraget och man startar redan i december samma år. I juni nästa står bygget klart och har kostat 33.440 (1.881.000)

I september samma år har man övertagit besittningsrätten för tomten i Skäralid. Man sparar inte på kostnaderna. En faktura från Mönlycke Manufaktur AB på 10.171 (572 000) skvallrar om att man valde bästa kvalitet till inredningen i Skäralid. År 1912 friköper man marken med tillhörande skog från Majors-

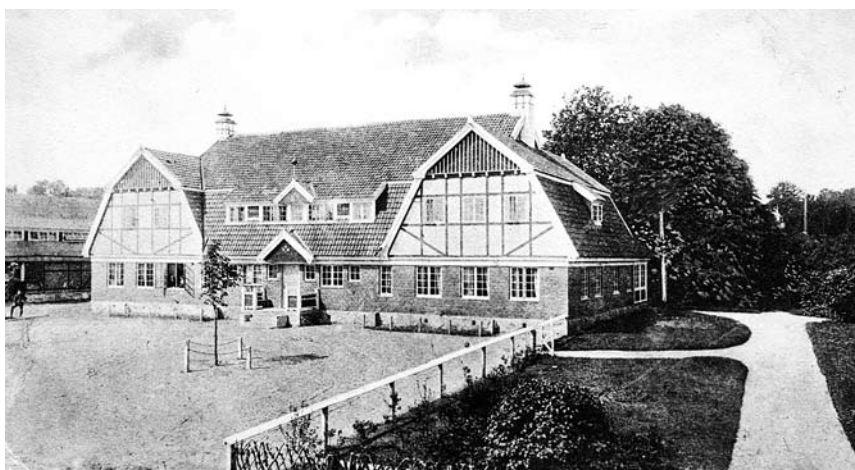

I Skäralid, tid för vila och rekreation.

bostället i Tostarp för 5.200. Allt enligt beslut i Riksdagens första kammare den 24 maj 1912.

År 1908 vid midsommartid inträffar så en tragisk händelse. Hela Röstånga Gästgivaregård brinner ner! Men inte bara gästgiveriet utan ett tiotal bostadshus blir lågornas rov. Nu ställdes styrelsens kompetens på stort prov. Hur skall man återuppbygga gästgiveriet? Skall det vara i samma stil som förut eller satsa på ett större gästgiveri? Trä eller tegel? Det blir tegel från Klippans Ångtegelbruk. Man tar ett djärvt, men klokt beslut som kommer att få stor betydelse för gästis framtida verksamhet. Bland tänkbara arkitekter fastnar man för en ung nyss utbildad arkitekt Frans Ekelund, vars förslag blir det ännu idag stilfulla gästgiveriet. Att man hittat rätt man för uppdraget visar sig några år senare när Ekelund vinner en stor arkitekttävling om bygget av Hotell Savoy i Malmö. Han blir senare stadsarkitekt i Landskrona.

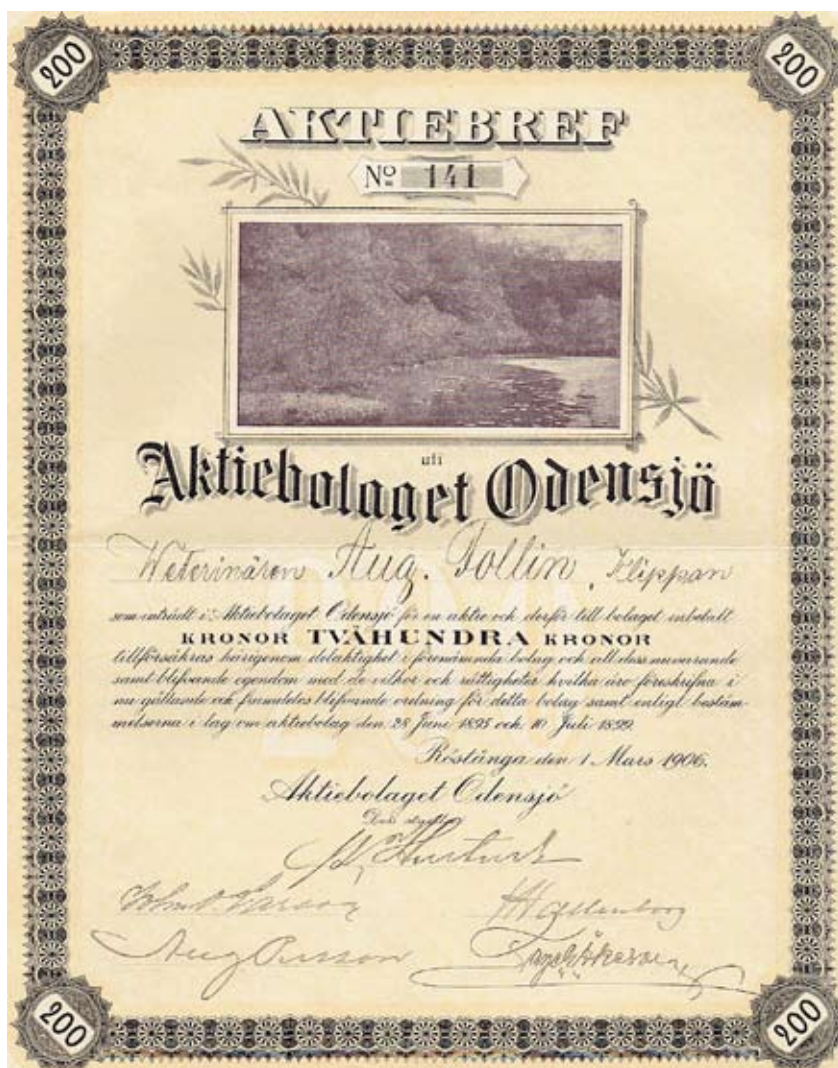
Det var brådskande med att få ett nytt gästis. Uppdraget att uppföra nybygget går till den nu 67-årige byggmästaren Nils Jönsson. Enligt kassabokens lönelistor kan man se att Jönsson och hans medhjälpare ofta arbetar 10 timmar per dag, måndag till lördag för att få bygget klart till nästa års säsong. Den 9 maj 1909 äger den pompösa invigningen rum med massor av prominenta gäster. Den totala byggkostnaden

En nybyggd gästgivaregård.

blir 34.200(1.792.000) Brandskadeersättning för det nedbrunna gästis har man erhållit med 19.300. Tillbyggnaden för Röstånga Spritaktiebolag kommer att bli av stor betydelse för Röstångas vidare utveckling.

Den lyckade satsningen med ett större gästis gör att ett flertal personer köper till sig ett antal aktier i bolaget. Kontakten med Sparbanken på andra sidan gatan blir fler och fler. Att som verkställande direktör i AB Odensjö och samtidigt kamrer i Sparbanken visar sig de kommande åren vara en icke oäven fördel.

De följande åren blir dock framgångsrika. Turismen ökar. I Skärålid anlägger man en dansbana som blir vida känd i hela Skåne. En bidragande orsak kan nog vara att den besöktes av flygelever från F 5 i Ljungbyhed och de stiliga uniformerna satte säkert mångt flickhjärtan i brand. I Röstånga köper man två tomter på nuvarande Per Gummesons väg av Röstånga tomt AB. Här anlägger man en köksträdgård men även en tennisbana. Ett klokt köp som på 1980-talet möjliggör en tillbyggnad för konferensverksamhet.

Börsaffärerna

Redan efter några år kan man av räkenskaper-
na utläsa att styrelsen tar stora lån som beta-
las tillbaka under samma månad. Man börjar
spekulera på börsen. Efter en nedgång från
1912 till 1914 steg index kraftigt följande åren.
Mycket p g a världskriget steg t ex rederiaktier
med 140%. Och några problem att låna hos
Sparbanken tvärs över gatan fanns inte. Under
åren 1910-1917 lånar AB Odensjö samman-
lagt 593.500, vilket i dagens penningvärde
motsvarar ca 25 miljoner. För dessa lån debi-
teras bolaget 29.841 eller ca 1 miljon i räntor.
Vart kursvinsterna hamnar framgår inte i bo-

lagets räkenskaper. Under 1918
sker så ett stort kursras och det
sista aktieköpet på 59.000 med
lånade pengar blir säkert en för-
lustaffär och slutet på bolagets
börsaffärer.

1914 den 2 augusti ringer kyrk-
klockor över hela Sverige. Sig-
nalen för att det första värld-
skriget har brutit ut. Men även om
Sverige inte var en krigförande
part, påverkades ändå hela sam-
hället av att första världskriget
pågick. Detta drabbar Inte minst
turistnäringen.

Året 1919 har några i styrelsen
insett att ett fortsatt ägande inte
är av intresse. Bland de sista tran-
saktionerna märks försäljning av
skog för 6.000. Major Smedberg
köper nu Röstånga Gästgiveri
för 110.000 (1.982.000) för att
delvis rätta sitt insatta kapital.
Några år senare säljer han det
vidare till Oscar Mårtensson, en
legendarisk källarmästare. Sam-
ma år köper direktör Tage Åkes-
son fastigheten i Skärålid för
25.000 (450.000).

I december 1920 upplöser man
bolaget genom att man sätter
Odensjö AB i likvidation. Tillgån-

garna i bolaget utbetalas till de 94 aktieägarna
med 20.214 kr. För samtliga en smärtsam för-
lustaffär.

Odensjö AB verkade under 15 år. Man gjorde
många kloka beslut som fått stor betydelse
för gästgiveriet men när motgångarna blev
för stora tröttnade man och återgick till sina
övriga näringar. Ingen lär dock ha återgått till
turistverksamhet. Röstånga Gästgivargård har
genomlidit tre stora krig och är fortfarande en
juvel i Röstånga samhälle.

Turisthotellet i Skärålid revs 1969.

Lennart Lundberg

Källor:

Kassaboken för AB Odensjö

Risberga-Färingtofta hembygdsförening

Röstånga Turist & Hembygdsförening Röstånga-
boken

Röstånga Sparbanks jubileumsbok 1947